

**КОМУНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ (УСТАНОВА, ЗАКЛАД)
«ШОСТКИНСЬКИЙ ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(ЯСЛА - САДОК) № 7 «ГОРОБИНКА»
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

«ГРАМОТА ДЛЯ ДОШКІЛЬНИКІВ»

Консультація для педагогів

Підготувала:

Гавриленко Т.М.

вихователь ЗДО № 7 «Горобинка»

2023

Дітям складно освоїти грамоту. Тож розподіляють навчання на кілька етапів, більшість із яких припадає на школу. Проте, щоб діти успішно опанували шкільну науку, важливо вже в дитячому садку ознайомити їх з основами грамоти та сформувати відповідну мовленнєву компетентність. Щоб діти оволоділи навичками читання та письма, потрібен певний рівень інтелектуального та психічного розвитку. Зокрема, вони мають розрізняти звуки у словах, тобто мати добре розвинений фонематичний слух; зіставляти з виділеним звуком букву як його графічне зображення; кодувати звук буквою; поєднувати одну букву з іншою й відповідно вимовляти, перекодовуючи тепер букви у звук чи склад. Саме такі складові містить мовленнєва компетентність у площині оволодіння дошкільниками основами грамоти. Проте не всі старші дошкільники психологічно готові до такої діяльності. Вони мають різний рівень розвитку довільної та мимовільної пам'яті, уваги, різні здатності до засвоєння навчальних матеріалів тощо. Тому основи грамоти автори Державного стандарту віднесли до варіативної частини

Основні етапи засвоєння дітьми грамоти:

- добуквений - добукварний;
- буквений - букварний;
- післябуквений - післябукварний.

У роботі з дошкільниками реалізуємо перший етап «добуквений - добукварний» і його завдання: розвивати фонематичний слух і формувати фонематичне сприймання. Протягом цього етапу необхідно зробити одиниці мови - звук, слово, речення - предметом уваги, спостереження й елементарного дослідження для дитини.

Окремі методичні заходи присвячують методикам навчання дітей грамоти й обирають, які найліпше підходять для роботи у дитячому садку. Зокрема, поряд із класичними методиками є авторські.

Методика **Марії Монтессорі** побудована за принципом самонавчання за допомогою системи оригінальних дидактичних матеріалів: вирізна рухова абетка, літери з різного матеріалу, фігурні вкладки та літери-шершавчики для обведення, картки з картинками та підписами під ними, коробки з дрібними предметами та багато іншого. Авторка свій метод визначила як «метод письма».

Ключовий засіб у методиці **Макіндера** - низка індикаторів, ігрових конструкцій, спеціальних картонних карток, які охоплюють усю абетку. Їх педагог розміщує на стінах групового приміщення в полі зору дітей. Навчання дітей грамоти відбувається протягом п'яти, етапів, упродовж яких картки з буквами педагога замінюють на картки зі словами. Ігрові вправи з картками підтримують інтерес дітей до читання.

У своїй методиці **Євгеній Шулешко** пропонує навчати дітей читати та писати за допомогою «Акваріуму» - спеціально розробленого екрана з цифрами та буквами. Також методика містить опис карток-лекал, завдяки яким діти вчаться писати елементи букв і самі букви.

За методикою **Миколи Зайцева** педагог організовує ігрову діяльність дітей навколо посібника «Кубики Зайцева». Комплект посібника містить кубики й таблиці. Кубики один від одного відрізняються за величиною та кольором. На великих кубиках — тверді звуки, маленьких — м'які, середнього розміру — напівпом'якшені. Крім того, кубики мають наповнення, яке при струшуванні видає звук глухий — «дерев'яні» кубики, чи дзвінкий — «металеві». Проспівуючи «імена» кубиків і граючи з ними, діти легко запам'ятовують склади, слова, вчать їх читати й «писати» — викладати слова та цілі речення.

Авторська методика **Людмили Шелестової** «Розвивальне читання» допоможе емоційно та яскраво ознайомлювати дошкільників із літерами, навчати утворювати з них склади та слова. Перетворює одноманітні заняття з читання на діяльність, яка захоплює дітей і викликає задоволення.

Особливість авторського підходу до навчання дошкільників читання — **мета**, що передбачає не лише опанування навичок читання, а й розвиток мислення, уяви, мовлення, чуттєвої сфери, дрібної моторики, уявлень про навколишній світ тощо. Форми й цілі взаємодії дітей і дорослого автор конкретизує в завданнях, змісті навчання та способах діяльності, які дорослий пропонує дітям.

Ігрові завдання структуровані відповідно до етапів засвоєння навичок читання. Спочатку діти ознайомлюються з літерами, які позначають голосні та приголосні звуки. Потім вчать читати відкриті склади та починають утворювати й читати прості слова. Далі опановують склади, що містять йотовані літери, м'який знак та апостроф. Насамкінець діти вчать читати закриті склади та склади зі збігом приголосних.

Після того як діти навчилися читати слова, слід переходити до формування в них навичок читання складніших мовленнєвих одиниць: словосполучень, речень, невеличких текстів. Ігрові завдання для цього етапу навчання структуровані відповідно до різних сфер життєдіяльності людини. У межах кожної теми діти вчать читати словосполучення, речення та тексти, одночасно ознайомлюючись із сутністю понять, які для них невідомі, або поглиблюючи свої уявлення про вже відомі поняття. Це дає змогу формувати цілісні уявлення дітей про світ.

Звісно, що це не всі авторські методики навчання дітей основ грамоти. Їх значно більше. Тож вибрати є з чого.

Як організувати діяльність дітей.

Основа навчання грамоти - загальний мовленнєвий розвиток дитини, а саме: розвиток зв'язного мовлення, словника, граматичної будови, звукової культури мовлення. Тому, щоб діти ліпше засвоювали основи грамоти, створіть умови, у яких вони виявлятимуть мовленнєву активність. Зокрема,

пропонуйте дітям ігри та вправи, у яких потрібно:

- користуватися поняттями «звук», «слово», «речення»;
- робити звуковий аналіз слів;
- складати звукові та складові схеми;

- шукати й називати букви;
- читати прямі й обернені склади, прості слова;
- друкувати своє ім'я, прості слова тощо.

Щоб навчання грамоти не було механічним, активізуйте весь освітній процес, зробіть його цікавим і наочним, проводьте на ” близькому дитині матеріалі.

Навчайте дітей основ грамоти під час спеціальних занять. Залежно від рівня мовленнєвого розвитку дітей, проводьте їх у груповому чи індивідуальному форматі. Щоб закріпити навички читання та письма, використовуйте дидактичні ігри. Також для цього застосовуйте проектну діяльність - заохочуйте дітей прочитувати короткі слова в завданнях, друкувати їх на площині інтелектуальної карти, дереві цілей тощо. До кожної форми роботи ретельно добирайте методи та прийоми навчання дітей.

Щоб діти ліпше опановували основи грамоти, пропонуйте їм:

- порівнювати слова зі схожим звукосполученням;
- визначати довжину слова;
- моделювати слова та речення;
- промовляти склади у слові в супроводі оплесків у долоні, крокування, підстрибування;
- знаходити місце кожного слова в реченні;
- складати речення із заданою кількістю слів;
- збільшувати кількість слів у реченні.

Навчати дітей грамоти неможливо без близьких і зрозумілих їм мотивів. Щоб підтримувати інтерес дітей до друкованого слова, пропонуйте їм прочитати напис під картинкою, відповідь на запитання чи відгадку загадки тощо. Враховуючи, що пізнавальні мотиви в дошкільників ще не сформовані повного мірою, використовуйте ігрові мотиви як стимул навчитися читати й писати.

Запропонуйте дітям під час сюжетно-рольових ігор обмінюватися короткими записками: ім'я на рецепті, назва товару в чеку тощо. Також підписуйте ігрові предмети короткими словами, які діти можуть прочитати та запам'ятати.

Інтелектуально-пізнавальні ігри, типу «лото», «триміно», «коректурні таблиці», загадки зі словами-відгадками на картках, використовуйте як тренажери, коли вправляєте дітей друкувати прості слова та прочитувати їх.

Як взаємодіяти з батьками вихованців.

Батьки дошкільників зазвичай прагнуть, щоб їхні діти якомога раніше навчилися писати й читати. Тому пропонують дітям забагато вправ і завдань. Як результат — діти втомлюються та втрачають інтерес до занять. Проведіть для батьків консультацію, як навчати дітей основ грамоти, та допоможіть їм подбати про належний режим спільної діяльності. Також підготуйте для них короткі пам'ятки та буклети, у яких **надайте рекомендації**:

- як підтримувати інтерес дитини до друкованого слова, спонукати читати короткі слова та фрази;
- звертати увагу дітей під час прогулянок на написи й вивіски на

магазинах, будівлях, транспорті; спонукати виокремлювати в них відомі букви, промовляти склади та слова злито;

- робити з дитиною звуковий аналіз слів, ініціювати ігри з відгадуванням і добором слів на заданий звук;

- переконувати дитину в перевагах уміння читати й писати як ключового у пізнанні людиною таємниць світу тощо.

Наостанок зауважимо: завжди зважайте на бажання дітей займатися грамотою, не тисніть на них. Натомість демонструйте користь читання й письма в дорослому суспільстві. На власному прикладі показуйте, як добре володіти цими навичками. Створіть ситуацію успіху, підтримуйте дітей, виявляйте щире зацікавлення вдалими й не зовсім вдалими спробами щось написати чи прочитати.